

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

زیارت اربعین و آثار و برکات آن

اهمیت زیارت امام حسین علیه السلام

۱- خیرخواهی خداوند

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ مَنْ أَرَادَ اللَّهُ بِهِ الْخَيْرَ قَدَفَ فِي قَلْبِهِ حُبَّ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَحُبَّ زِيَارَتِهِ وَمَنْ أَرَادَ اللَّهُ بِهِ السُّوءَ قَدَفَ فِي قَلْبِهِ بُغْضَ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَبُغْضَ زِيَارَتِهِ

امام صادق علیه السلام فرمودند: هرکسی که خداوند خیرش را بخواهد، حب امام حسین علیه السلام و حب زیارتش را در قلب او می اندازد و هر که را خداوند بدیش را بخواهد، بغض نسبت به امام حسین علیه السلام و بغض زیارت آن حضرت را در قلب او می اندازد. (وسائل الشیعه/ج ۱۴/ص ۴۹۶)

۲- حسرت در روز قیامت

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع مَا مِنْ أَحَدٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَّا وَهُوَ يَتَمَنَّى أَنَّهُ زَارَ الْحُسَيْنَ بْنَ عَلِيٍّ ع لَمَّا يَرَى لِمَا يُصْنَعُ بِرُؤُوسِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ مِنْ كَرَامَتِهِمْ عَلَى اللَّهِ

از امام صادق علیه السلام روایت شده: هیچ کس نیست در روز قیامت مگر اینکه آرزو می کند ای کاش امام حسین علیه السلام را زیارت کرده بودم آن

هنگامی که می بیند که با زوار امام حسین علیه السلام چه می کنند، چقدر نزد خداوند مورد کرامت واقع می شوند. (وسائل الشیعه/ ج ۱۴/ ص ۴۲۴)

۳- زیارت خداوند

عَنْ أَبِي الْحَسَنِ الرُّضَّاعِ قَالَ مَنْ زَارَ قَبْرَ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عِ بَشَطِ الْفُرَاتِ كَمَنْ زَارَ اللَّهَ فَوْقَ عَرْشِهِ

امام رضا علیه السلام فرمودند: هر کس اباعبدالله علیه السلام را کنار شط فرات زیارت کند، مانند کسی است که خداوند را در بالای عرش زیارت کرده است. (تهذیب الأحکام ج: ۶ ص: ۴۶)

۴- همسایگی با اهل بیت (علیهم السلام)

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عِ قَالَ مَنْ أَرَادَ أَنْ يَكُونَ فِي جِوَارِ نَبِيِّهِ وَ جِوَارِ عَلِيٍّ وَ فَاطِمَةَ فَلَا يَدَعُ زِيَارَةَ الْحُسَيْنِ عِ

امام صادق علیه السلام فرمودند: هر که می خواهد در جوار پیامبرش (صلی الله علیه وآله) و جوار امام علی علیه السلام و حضرت فاطمه (علیها السلام) باشد، زیارت امام حسین علیه السلام را رها نکند. (وسائل الشیعه/ ج ۱۴/ ص ۴۲۵)

۵- زیارتی بهتر از حج

عَنْ ابْنِ أَبِي يَعْقُوبٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عِ قَالَ وَ اللَّهُ لَوْ أَنِّي حَدَّثْتُكُمْ فِي فَضْلِ زِيَارَتِهِ لَتَرَكْتُمْ الْحَجَّ رَأْسًا وَ مَا حَجَّ أَحَدٌ وَيَحْكُ أَمَا عَلِمْتُمْ أَنَّ اللَّهَ سُبْحَانَهُ اتَّخَذَ

كَرْبَلَاءَ حَرَمًا آمِنًا مُبَارَكًا قَبْلَ أَنْ يَتَّخِذَ مَكَّةَ حَرَمًا قَالَ ابْنُ أَبِي يَعْغُورٍ قَدْ فَرَضَ اللَّهُ عَلَى النَّاسِ حَجَّ الْبَيْتِ وَ لَمْ يَذْكُرْ زِيَارَةَ قَبْرِ الْحُسَيْنِ ع قَالَ وَ إِنْ كَانَ كَذَلِكَ فَإِنَّ هَذَا شَيْءٌ جَعَلَهُ اللَّهُ هَكَذَا أَمَا سَمِعْتَ قَوْلَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ ع إِنْ بَاطِنَ الْقَدَمِ أَحَقُّ بِالْمَسْحِ مِنْ ظَاهِرِ الْقَدَمِ وَ لَكِنَّ اللَّهَ فَرَضَ هَذَا عَلَى الْعِبَادِ أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ الْإِحْرَامَ لَوْ كَانَ فِي الْحَرَمِ كَانَ أَفْضَلَ لِأَجْلِ الْحَرَمِ وَ لَكِنَّ اللَّهَ صَنَعَ ذَلِكَ فِي غَيْرِ الْحَرَمِ

از امام صادق علیه السلام روایت شده: بخدا قسم، اگر در فضیلت زیارت امام حسین علیه السلام با شما سخن می‌گفتم، قطعاً، حج را بطور کلی رها می‌کردید، و هیچکدام از شما حج نمی‌رفت، مگر نمی‌دانی که خداوند سبحان قبل از اینکه مکه را حرم خود بگیرد، کربلا را حرم امن و مبارک خود گرفت، ابن ابی یغفور عرضه داشت؛ خداوند حج بیت الله را بر مردم واجب نمود در حالیکه ذکری از زیارت امام حسین علیه السلام نیاورد، حضرت فرمودند: اگر چه این گونه است، چرا که این چیزی است که خداوند آن را چنین قرار داده است، آیا نشنیده ای کلام امیرالمومنین علیه السلام را که: همانا کف پا (باطن قدم) سزاوارتر به مسح کشیدن نسبت به روی پا می باشد، لیکن خداوند مسح ظاهر پا را بر بندگان واجب نموده است، آیا نمی‌دانی که احرام بستن اگر در حرم بود، بهتر می بود، لیکن خداوند احرام بستن را در غیر حرم مفروض نمود. (وسائل الشیعه/ج ۱۴/ص ۵۱۴)

زیارت اربعین از جمله زیاراتی است که در زیارت حضرت امام حسین (علیه‌السلام) در روز اربعین وارد شده است. این زیارت در چهلمین روز شهادت آن حضرت است.

علامت مؤمن

در حدیث معروف امام حسن عسکری (علیه‌السلام) «زیارت اربعین»، یکی از پنج علامت مؤمن شمرده شده است؛ چه بر سر تربت و مزار سیدالشهدا (علیه‌السلام) خوانده شود و چه از راه دور؛ بنابر آنچه به دست ما رسیده است. مهم، توجه به مفاهیم مطرح شده در این زیارت است. پیش از پرداختن به مضامین بلند این زیارت شریف، لازم است اشاره‌ای به سند آن کنیم.

متن زیارت اربعین را حضرت صادق (علیه‌السلام) به صفوان بن مهران (معروف به صفوان جمّال) آموخته است و فرموده که این زیارتنامه را هنگامی که آفتاب روز اربعین برآمد و روز بلند شد، بخواند. این توصیه، اهمّیت این زیارت ماثور را می‌رساند.

حدیث را سید بن طاووس با سند خویش از صفوان روایت می‌کند. متن زیارت، در «اقبال الاعمال» سید بن طاووس، «المزار الکبیر» محمد بن جعفر مشهدی، «المصباح» کفعمی و «مصباح المتهجد» شیخ طوسی آمده است. علامه مجلسی هم در بحار الانوار، [۱]

به نقل از تهذیب شیخ طوسی آن را نقل کرده است. گرچه در بعضی کلمات، تفاوت‌های جزئی میان نقل‌ها دیده می‌شود، ولی کلیت آن ثابت و یکسان و معتبر می‌باشد.

محتوای زیارت اربعین

بنابراین شایسته است که در متن و محتوای «زیارت اربعین»، دقت و تدبّر شود، تا زائران و محبان سیدالشهدا (علیه‌السلام) از معارف ناب و مفاهیم بلند آن مستفیض شوند. محورهای عمده این زیارتنامه را می‌توان چنین بر شمرد.

- ترسیم سیمای امام

زیارت اربعین، همچون بسیاری از زیارتنامه‌های دیگر با «سلام» آغاز می‌شود که نشانه تولّای شیعی نسبت به اولیای دین است و مخاطب این سلام، با اوصاف و القابی یاد می‌شود که هر کدام، بُعدی از ابعاد شخصیت سیدالشهدا را نشان می‌دهد. از آن حضرت، با عناوینی همچون ولیّ خدا، حبیب خدا، خلیل خدا، برگزیده خدا، شهید مظلوم، گرفتار رنج‌ها و مصیبت‌ها و کشته اشک‌ها یاد می‌شود: «...السلام علی اسیر الکربّات و قتیل العبّرات...» [۲].

پس از بیان این اوصاف و مقامات، زائر در پیشگاه خدا شهادت می‌دهد که آن امام شهید، ولیّ خدا و فرزند ولیّ خدا و صفی پروردگار و فرزند صفیّ خداست، تا این گواهی، عمق ایمان و باور زائر را نشان دهد و این اعتقادات را در جان او بنشانند.

- ویژگی‌های امام

در فراز بعد، به برخی از اوصاف ویژه و کرامت‌ها و ارجمندی‌های آن امام شهید اشاره شده است. از جمله این که:

آن حضرت، به کرامت الهی در سایه شهادت، نائل آمده است؛

آن حضرت، از سعادت ویژه‌ای که عنایت الهی است برخوردار است؛

طینت و سرشت او و ولادتش، پاک و پاکیزه و دور از هر آلودگی است؛

او یکی از سروران و یکی از رهبران و یکی از مدافعان حق و دین است؛

او، میراث دار خط انبیاء و حجّت الهی بر همه بندگان خداست.

- فلسفه قیام عاشورا

درباره نهضت عاشورا تحلیل‌های گوناگونی ارائه می‌شود و اهداف مختلفی برای آن قیام خونین بیان شده است. آنچه در این زیارتنامه مطرح است، «هدف هدایت و نجات و بیداری امت» است. آن حضرت در دعوت مردم به راه خدا و سنت پیامبر و احکام قرآن چنان عمل کرد که راه عذر و بهانه را بر همه بست و اتمام حجّت نمود: «فَاعْذَرَ فِي الدُّعَاءِ، وَمَنْحَ النُّصْحِ».[۳]

گاهی بیدرای جامعه و شکستن جوّ خفقان و مبارزه با بدعت‌ها و انحراف‌ها، «خون» می‌طلبد. امام، خون قلب خویش را در راه خدا نثار کرد: «وَبَدَّلَ مُهْجَتَهُ

فیک»،[۴]

با این هدف که مردم را از جهالت و گمراهی درآورد و فضای حیرت و سرگستگی را بشکند و تکلیف بندگان خدا را روشن کند: «لِيَسْتُنْقِذَ عِبَادَكَ مِنَ الْجَهَالَةِ وَحَيْرَةِ الضَّلَالَةِ».[۵]

درباره عبرت‌های عاشورا و جهل و بی‌بصیرتی مردم بسیار سخن می‌توان گفت. وضع جامعه به گونه‌ای شده بود که تنها خون مطهر فرزند رسول خدا می‌توانست انقلابی ایجاد کند و زلزله‌ای در ارکان حکومت اموی که بر پایه جهل مردم استوار بود، بیافکند.

- شناخت چهره مخالفان

چه کسانی، با چه ویژگی‌هایی و با چه اهدافی به جنگ با امام حسین (علیه‌السلام) آمدند و دست به آن

جنایت عظیم زدند؟ هدفشان چه بود که جز با کشتن ثارالله به آن نمی‌رسیدند؟ در فراز بعدی، ویژگی‌های گروه‌های ائتلافی بر ضد ولی خدا را - که در حقیقت بروز بغض و کینه‌های دیرین شان از صدر اسلام بود - ترسیم می‌کند:

- فریب خوردگان دنیا: «غَرَّتُهُ الدُّنْيَا»؛[۶]

- فروختن آخرت به بهای ناچیز دنیا: «وَشَرَىٰ آخِرَتَهُ»؛[۷]

- هواپرستی: «وَتَرَدَّىٰ فِي هَوَاهُ»؛[۸]

- به خشم آوردن خدا و پیامبر و امام؛

- پی روی از منافقان و تفرقه افکنان و گنه کاران.

- جهاد تا شهادت

جهاد در راه خدا، همراه با صبر بر ادای تکلیف و اخلاص در مبارزه و ادامه جهاد تا مرز شهادت و حتی پس از شهادت، یعنی اسارت آزادی بخش آل الله، تضمین کننده حیات و بقای دین و خشتی کننده توطئه امویان ضد اسلام بود:

«فَجَاهِدْهُمْ فَيَك صَابِرًا مُحْتَسِبًا، حَتَّى سَفِكَ فِي طَاعَتِكَ دَمُهُ، وَاسْتَبِيحَ حَرِيمَةُ».[۹]

احیای دین و مبارزه با بدعت‌های ضد اسلامی، قربانی و فدایی می‌خواهد. آن‌که گام در این راه می‌نهد، هم باید اهل جهاد باشد، هم صبر و مقاومت، هم اخلاص، هم آمادگی برای فدا کردن خون و تحمل هتک حرمت‌ها نسبت به خودش و خانواده‌اش. امام، عزیز خدا و رسول خدا بود، اما در صحرائی سوزان به محاصره آن نامردان گرفتار شد. تشنگی خود و فرزندان و یارانش، عریان کردن پیکر پاکش، بریدن سرش، بر نیزه کردن سر مطهرش، آتش زدن خیمه‌ها، اسب تاختن بر جسد مطهرش، غارت خیام، به اسیری گرفتن اهل بیت (علیه‌السلام) و... همه در راه خدا بود و آن حضرت، با گفتن «الهی رضی بقضائک» خود را برای همه این مصائب آماده ساخته بود.

- لعن و تبری از دشمنان

در بسیاری از زیارتنامه‌ها، در کنار سلام به عنوان موالات و همسویی، «لعن» دشمنان هم دیده می‌شود که نشانه تبری از ظالمان و دشمنان اهل بیت (علیه‌السلام) است. هم لعن زائر بر قاتلان و کافران و هم درخواست لعن الهی بر آنان که نمونه‌اش در این زیارت وارد شده است: «اللَّهُمَّ فَالْعَنَهُمْ لَعْنًا وَبَيًّا» [۱۰]

درخواست لعنت و عذاب خدا بر جنایتکاران عاشورا، روح معادات و تبری را می‌رساند و زائر را در خطّ دشمنی با دشمنان خدا و پیامبر، ثابت قدم تر می‌سازد.

- پیوند امام با خطّ رسالت

وقتی در زیارت امام حسین (علیه‌السلام)، پیامبر و امیر مؤمنان و خاندان نبوت و عصمت را می‌خوانیم، تأکیدی بر ارتباط آن شهید با این خاندان رفیع و نورانی است. در زیارت دیگر نیز چنین است که بر امام حسین (علیه‌السلام) به عنوان فرزند پیامبر، فرزند فاطمه، فرزند امیر مؤمنان (علیه‌السلام)، وارث انبیا (علیه‌السلام)، امین خدا، فرزند امین خدا، فرزند وصی خدا، فرزند وصی پیامبر سلام می‌دهیم تا این پیوند را آشکار و علنی سازیم و این نکته، خشتی کننده توطئه دشمنان است که می‌کوشند شهدای کربلا را جدا از دودمان نبوت و آل الله معرفی کنند.

آثار و برکات زیارت امام حسین علیه السلام

اگر مردم می دانستند...

عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ قَالَ لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي زِيَارَةِ الْحُسَيْنِ عِ
مِنَ الْفَضْلِ لَمَاتُوا شَوْقًا وَ تَقَطَّعَتْ أَنْفُسُهُمْ عَلَيْهِ حَسْرَاتٍ قُلْتُ وَ مَا فِيهِ قَالَ مَنْ
زَارَهُ شَوْقًا إِلَيْهِ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ أَلْفَ حَجَّةٍ مُتَقَبَّلَةٍ وَ أَلْفَ عُمْرَةٍ مَبْرُورَةٍ وَ أُجْرَ أَلْفِ
شَهِيدٍ مِنْ شُهَدَاءِ بَدْرٍ وَ أُجْرَ أَلْفِ صَائِمٍ وَ ثَوَابَ أَلْفِ صَدَقَةٍ مُقْبُولَةٍ وَ ثَوَابَ أَلْفِ
نَسَمَةٍ أُرِيدَ بِهَا وَجْهَ اللَّهِ

محمد بن مسلم از امام باقر علیه السلام روایت کرده: اگر مردم می دانستند،
زیارت امام حسین علیه السلام چقدر فضیلت و ثواب دارد، بدرستیکه از شوق
می مردند و نفسهایشان از روی حسرت بند می آمد. گفتیم: چقدر فضیلت دارد،
حضرت فرمودند: هر کس امام حسین علیه السلام را زیارت کند از روی
اشتیاقی که به او دارد، خدا برایش هزار حج مقبول و هزار عمره مبروره و اجر
هزار شهید از شهداء بدر و اجر هزار روزه دار و ثواب هزار صدقه قبول شده و
ثواب هزار بنده آزاد کردن که مراد از آن رضای خدا باشد، می نویسد. (وسائل
الشیعه/ ج ۱۴/ص ۴۵۳)

کمترین ثواب زائر کربلا

قَالَ أَبُو الْحَسَنِ مُوسَى عِ أَدْنَى مَا يُنَابُ بِهِ زَائِرُ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عِ بِشَطِّ الْفُرَاتِ إِذَا
عَرَفَ حَقَّهُ وَ حُرْمَتَهُ وَ وَكَايَتَهُ أَنْ يُغْفَرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَ مَا تَأَخَّرَ

- امام موسی بن جعفر علیه السلام فرمودند: کمترین آنچه از ثواب که به زائر اباعبدالله علیه السلام کنار نهر فرات داده می شود آنگاه که حق و حرمت و ولایت او را بشناسد، این است که آنچه از گناهان پیش فرستاده و بعداً می فرستد (گناهان گذشته و آینده او) آمرزیده می شود. (الکافی / ج ۴ / ص ۵۸۲)

استغفار اهل بیت (علیهم السلام) برای زائران

عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ ع يَقُولُ إِنَّ الْحُسَيْنَ بْنَ عَلِيٍّ ع عِنْدَ رَبِّهِ عَزَّ وَجَلَّ يَنْظُرُ إِلَى مَوْضِعِ مُعَسَّكِرِهِ وَمَنْ حَلَّ مِنْ الشَّهَدَاءِ مَعَهُ وَ يَنْظُرُ إِلَى زُورِهِ وَ هُوَ أَعْرَفُ بِهِمْ وَ بِأَسْمَائِهِمْ وَ أَسْمَاءِ آبَائِهِمْ وَ دَرَجَاتِهِمْ وَ مَنْزِلَتِهِمْ عِنْدَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ مِنْ أَحَدِكُمْ بِوَلَدِهِ وَ إِنَّهُ لَيَرَى مَنْ سَكَنَهُ فَيَسْتَغْفِرُ لَهُ وَ يَسْأَلُ آبَاءَهُ عَ أَنْ يَسْتَغْفِرُوا لَهُ وَ يَقُولُ لَوْ يَعْلَمُ زَائِرِي مَا أَعَدَّ اللَّهُ لَهُ لَكَانَ فَرَحَهُ أَكْثَرَ مِنْ غَمِّهِ وَ إِنَّ زَائِرَهُ لَيَنْقَلِبُ وَ مَا عَلَيْهِ مِنْ ذَنْبٍ

امام صادق علیه السلام فرمودند: همانا حسین بن علی علیهما السلام از نزد پروردگارش نگاه می کند به موضع اردوگاهش و محلی که شهدا با او قرار دارند و به زائرانش نیز نظر می اندازد، در حالی که ایشان بخوبی آنها را و نامهایشان و نام پدرانشان و درجات آنها و منزلت آنها را نزد خداوند، بهتر از احدی از شما نسبت به فرزندانش می شناسد، و بدرستیکه امام حسین علیه السلام می بیند چه کسی ساکن کربلا شده (جهت زیارت) و برای او استغفار می کند و از پدران بزرگوارش می خواهد برای او استغفار کنند و می فرماید: اگر زائر من می دانست، آنچه را که خداوند برای او مهیا نموده است شادیش

بیشتر از غمش می‌شد و همانا زائر امام حسین علیه السلام از زیارت برمی‌گردد در حالیکه هیچ گناهی بر او باقی نمی‌ماند. (وسائل الشیعه/ج ۱۴/ص ۴۲۳)

شادی دل اهل بیت (علیهم السلام)

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ ... وَ لَوْ يَعْلَمُ الزَّائِرُ لِلْحُسَيْنِ ع مَا يَدْخُلُ عَلَي رَسُولِ اللَّهِ ص مِنْ الْفَرَحِ وَ إِلَى أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَ إِلَى فَاطِمَةَ وَ إِلَى الْأَيْمَةِ ع وَ الشُّهَدَاءِ مِنَّا أَهْلَ الْبَيْتِ وَ مَا يَنْقَلِبُ بِهِ مِنْ دُعَائِهِمْ لَهُ وَ مَا لَهُ فِي ذَلِكَ مِنَ الثَّوَابِ فِي الْعَاجِلِ وَ الْأَجَلِ وَ الْمَذْخُورِ لَهُ عِنْدَ اللَّهِ لِأَحَبِّ أَنْ يَكُونَ مَا تَمَّ دَارَهُ مَا بَقِيَ وَ إِنْ زَائِرَهُ لِيَخْرُجُ مِنْ رَحْلِهِ فَمَا يَقَعُ قَدَمُهُ عَلَي شَيْءٍ إِلَّا دَعَا لَهُ فَإِذَا وَقَعَتِ الشَّمْسُ عَلَيْهِ أَكَلَتْ ذُنُوبَهُ كَمَا تَأْكُلُ النَّارُ الْحَطَبَ وَ مَا تُبْقِي الشَّمْسُ عَلَيْهِ مِنْ ذُنُوبِهِ شَيْئًا فَيَنْصَرِفُ وَ مَا عَلَيْهِ ذَنْبٌ وَ قَدْ رُفِعَ لَهُ مِنَ الدَّرَجَاتِ مَا لَا يَنَالُهُ الْمُتَشَحِّطُ فِي دَمِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَ يُوَكَّلُ بِهِ مَلَكٌ يَقُومُ مَقَامَهُ وَ يَسْتَغْفِرُ لَهُ حَتَّى يَرْجِعَ إِلَى الزَّيَّارَةِ أَوْ يَمْضِيَ ثَلَاثَ سِنِينَ أَوْ يَمُوتَ وَ ذَكَرَ الْحَدِيثَ بِطَوَّلِهِ

- از امام صادق علیه السلام روایت شده: اگر زائر امام حسین علیه السلام می‌دانست بواسطه این زیارت که چقدر شادی و سرور بر رسول خدا (صلی الله علیه وآله) و بر امیرالمؤمنین علیه السلام و بر حضرت فاطمه (علیها السلام) و به شهدا از ما اهل بیت وارد می‌آید و اگر می‌دانست آنچه از دعای ایشان بواسطه زیارتش، هنگامیکه برمی‌گردد و آنچه را که از ثواب در همین دنیا و در آخرت خواهد داشت و آنچه را که برای او پیش خداوند ذخیره شده است، هر آینه دوست می‌داشت که آنجا (کربلا) خانه اش می‌بود و همانا زائر امام

حسین علیه السلام از این مسافرتش بر می‌گردد و گامش بر روی چیزی نمی‌آید مگر اینکه برای او دعا می‌کند و هنگامیکه خورشید بر او می‌تابد، گناهانش را از بین می‌برد، همانطور که آتش هیزم را از می‌سوزاند، خورشید چیزی از گناهان او باقی نمی‌گذارد، پس برمی‌گردد در حالیکه هیچ گناهی بر او نیست و برای او درجاتی رفیع خواهد شد که کسی که در خون خود، در راه خدا غوطه ور است بدان نمی‌رسد و فرشته ای بجای او موکل خواهد شد و برای او استغفار می‌کند، تا اینکه دوباره به زیارت برگردد، یا اینکه ۳ سال بگذرد یا تا وقتی که بمیرد. (مستدرک الوسائل/ج ۱۰/ص ۳۴۳)

برکت در روزی و طول عمر

عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ قَالَ مَرُّوا شِيعَتَنَا بِزِيَارَةِ قَبْرِ الْحُسَيْنِ عَ فَإِنَّ إِتْيَانَهُ يَزِيدُ فِي الرِّزْقِ وَيَمُدُّ فِي الْعُمُرِ وَيَدْفَعُ مَدَافِعَ السُّوءِ وَإِتْيَانَهُ مُفْتَرَضٌ عَلَى كُلِّ مُؤْمِنٍ يَقْرَأُ لَهُ بِالْإِمَامَةِ مِنَ اللَّهِ

- امام باقر علیه السلام فرمودند: شیعیان ما را به زیارت امام حسین علیه السلام امر کنید، چرا که زیارتش روزی را افزون می‌کند و عمر را طولانی می‌گرداند و بلاها و بدیها را دفع می‌کند و زیارت کردن امام حسین علیه السلام بر هر مؤمنی که اقرار به امامت او از جانب خدا داشته باشد، واجب است. (تهذیب الاحکام/ج ۶/ص ۴۲)

ضمانت امیرالمؤمنین (علیه السلام)

عن أبى عبد الله ع قال إن لله عز و جل ملائكة موكلين بقبر الحسين ع فإذا هم الرجل بزيارته أعطاهم ذنوبه فإذا أخطأ محوها ثم إذا أخطأ ضاعفوا له حسناته فما تزال حسناته تضاعف حتى توجب له الجنة ثم اکتنفوه فقدسوه و ینادون ملائكة السماء أن قدسوا زوار قبر حبيب حبيب الله فإذا اغتسلوا ناداهم محمد ص یا وفد الله أبشروا بمرافقتى فى الجنة ثم ناداهم امیر المؤمنین على ع أنا ضامن لحوائجکم و دفع البلاء عنکم فى الدنيا و الآخرة ثم اکتنفوهم عن ایمانهم و عن شمائلهم حتى ینصرفوا إلى أهالیهم

امام صادق علیه السلام فرمودند: همانا برای خداوند عزوجل ملائکه ای موکل نزد قبر امام حسین علیه السلام می باشد، هنگامیکه احدی قصد زیارتش را می نماید، گناهانش را به آنها عطا می کند و همینکه گام برمی دارد آن گناهان را محو می کند، پس هنگامیکه گام برمی دارد حسناتش را مضاعف می نماید، همچنان حسنات او مضاعف می گردد تا اینکه بهشت بر او واجب می شود، سپس او را میان خود در برمی گیرند و او را مقدس می گردانند و ملائکه آسمان ندا می کنند که زوار قبر حبيب و حبيب خداوند را مقدس بدارید، هنگامیکه غسل می کنند حضرت محمد (ص) آنها را ندا می کند. بشارت باد شما را بر همراهی با من در بهشت پس آنها را امیرالمؤمنین علیه السلام ندا می کند من حوائج شما و دفع بلا از شما را در دنیا و آخرت ضامن هستم پس آن ملائکه زائران را از جانب راست ایشان و چپ ایشان، آنها در بر می گیرند تا اینکه به سوی اهل خود برمی گردند. (ثواب الاعمال /ص ۹۲)

- حیات سعادت‌مندان

از سخنان امام حسین (علیه‌السلام) است که فرمود: «موتٌ فی عزٍّ خیراً من حیاةٍ فی ذلٍّ»؛ مرگ عزتمندانه بهتر از زندگی ذلیلانه است.

در فراز دیگری از زیارت، از آن امام شهید به عنوان کسی یاد می‌شود که زندگی‌اش سعادت‌مندانانه «عِشْتَ سَعِيداً» و مرگش ستوده و خدا پسند «مَضَيْتَ حَمِيداً» [۱۱]

و شهادتش مظلومانه «مَظْلُوماً شَهِيداً» بود.

خداوند هم وعده نصرت و عزت و حیات ابدی به کشتگان راه خدا و مجاهدان راه حق و هم وعده نابودی مستکبران و کیفر ظالمان را داده است؛ چه به سرعت و چه در زمانی طولانی؛ چه در دنیا و چه در آخرت. این است که زائر، بر حتمی بودن وعده‌های الهی در این موارد تاکید می‌کند: «وَأَشْهَدُ أَنَّ اللَّهَ مُنْجِزٌ مَا وَعَدَكَ، وَمُهْلِكٌ مَنْ خَدَّكَ». [۱۲]

- بیزاری از همفکران اهل ظلم

در فرهنگ دینی، هم جنایتکاران و ظالمان مطرود و ملعونند و هم کسانی که هرچند در ظاهر ساکت بوده‌اند و با جنایتکاران همکاری نداشته‌اند، ولی در دل و باطن به کار آنان راضی بوده‌اند، شریک جرم‌اند. این حقیقت، در زیارت‌های متعددی (از جمله زیارت عاشورا) آمده است. در این جا هم لعنت خدا بر کسانی است که امام را کشتند و به او ظلم کردند و بر جماعتی است که این

واقعه را شنیدند، ولی به آن راضی و خشنود بودند. ساکتان در برابر فتنه و رضایت دهندگان قبلی به عمل دشمنان خدا و رسول، با آنان همسو و هم سرنوشت شمرده می‌شوند: «وَلَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً سَمِعَتْ بِذَلِكَ فَرَضِيَتْ بِهِ». [۱۳]

از این رو، شیعه زائر، موضع خود را شفاف و روشن بیان می‌کند و خود را در خطّ اولیای خدا و در مقابل دشمنان خدا و اهل بیت (علیه‌السلام) اعلام می‌دارد و خدا را هم بر این موالات و معادات، گواه می‌گیرد: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَشْهَدُكَ أَنِّي وَلِيٌّ لِمَنْ وَالَاهُ، وَعَدُوٌّ لِمَنْ عَادَاهُ». [۱۴]

و سرانجام این پی روی از خاندان عصمت و ولایت پذیری از آنان، آمادگی برای بذل جان خود و پدر و مادر و عزیزانش در راه آنان است: «بَابِي أَنْتَ وَأُمِّي يَا بَنَ رَسُولِ اللَّهِ». [۱۵]

- تاکید بر دودمان پاک

«أَشْهَدُ أَنَّكَ كُنْتَ نُورًا فِي الْأَصْلَابِ الشَّامِخَةِ» [۱۶]

این فراز، گواهی بر دودمان پاک پیامبر، طهارت و شرافت نسبت اهل بیت (علیه‌السلام)، دوری از آلودگی‌های اعتقادی و اخلاقی دوران جاهلیت است. آیه تطهیر در قرآن [۱۷] بر طهارت کامل و عصمت اهل بیت پیامبر گواهی می‌دهد. بحث از نیاکان پاک و موحد ائمه اطهار و تبارشناسی توحیدی این خاندان، نکته دیگری است که در این زیارت بر آن تاکید شده است.

- جایگاه والای امامت و ائمه

نقشی که امامان شیعه، از جمله سیدالشهدا (علیه‌السلام) در جامعه اسلامی داشته‌اند، نقش هدایت، رعایت، اعانت و حفاظت از آیین و اهل ایمان بوده است. این خاندان، هم تکیه‌گاه مسلمانان، هم ستون اسلام و هم پناهگاه شیعه بودند. امام در این فقره از زیارت، یکی از دعائم دین، ارکان مسلمین و معقل مؤمنین به شمار آمده و با اوصافی چون: بَرّ، تقی، رضی، زکی، هادی و مهدی معرفی شده است، که همه امامان چنین بوده‌اند؛ افزون بر این که امام حسین (علیه‌السلام) پدر بقیه امامان بعدی است. این از ویژگی‌های آن حضرت در روایات بیان شده که ائمه، از نسل اویند. این ویژگی‌ها، به خصوص حجّت بودنشان «والحجّه علی اهل الدّین» جایگاه رفیع آنان را در منظومه فکری و عملی و اجتماعی و سیاسی امت پیامبر نشان می‌دهد و تبعیت از این نشانه‌های هدایت را ضامن درستی راه و رسیدن به مقصد می‌داند.

- عن الحسن بن محبوب بن إسحاق بن عمار قال سمعت أبا عبد الله ع يقول موضع قبر الحسين ع منذ يوم دفن روضه من رياض الجنه و قال موضع قبر الحسين ع ترعه من ترع الجنه

حسن بن محبوب گوید شنیدم از امام صادق علیه السلام فرمودند: موضع قبر امام حسین علیه السلام از روزی که در آن مدفون شده است، باغی است که از باغهای بهشتی و فرمودند موضع قبر او چشمه و قناتی از چشمه های بهشت است. (ثواب الاعمال/ص ۹۴)

قَالَ الصَّادِقُ ع فِي طِينِ قَبْرِ الْحُسَيْنِ ع شِفَاءٌ مِنْ كُلِّ دَاءٍ وَ هُوَ الدَّوَاءُ الْأَكْبَرُ

- امام صادق علیه السلام: در طین قبر امام حسین علیه السلام شفایی است
برای هر دردی و این طین بزرگترین داروست. (من لا یحضره
الفقیه/ج ۲/ص ۵۹۹)

أَحْمَدُ بْنُ فَهْدٍ فِي عُدَّةِ الدَّاعِي قَالَ رَوَى أَنَّ اللَّهَ عَوَّضَ الْحُسَيْنَ عَ مِنْ قَتْلِهِ أَرْبَعَ
خِصَالٍ جَعَلَ الشِّفَاءَ فِي تَرْبَتِهِ وَ إِجَابَةَ الدُّعَاءِ تَحْتَ قُبَّتِهِ وَ الْأَيْمَةَ مِنْ ذُرِّيَّتِهِ وَ أَنَّ
لَا تُعَدُّ أَيَّامٌ زَائِرِيهِ مِنْ أَعْمَارِهِمْ

روایت شده که: همانا خداوند در عوض کشته شدن امام حسین علیه السلام
چهار خصلت به ایشان عطا کرد، شفا را در تربت او، اجابت دعا را زیر گنبد او
و امامان را از ذریه او قرار داد و اینکه روزهای زائران او از عمر آنها حساب
نمی شود. (وسائل الشیعه/ج ۱۴/ص ۵۳۷)

بَعْضُ أَصْحَابِ أَبِي الْحَسَنِ مُوسَى بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ دَخَلْتُ إِلَيْهِ فَقَالَ لَا تَسْتَعْنِي
شِيعَتُنَا عَنْ أَرْبَعِ حُمُرٍ يُصَلِّي عَلَيْهَا وَ خَاتَمٍ يَتَخْتَمُ بِهِ وَ سِوَاكِ يَسْتَاكُ بِهِ وَ سُبْحَةٍ
مِنْ طِينِ قَبْرِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَ فِيهَا ثَلَاثٌ وَ ثَلَاثُونَ حَبَّةً مَتَى قَلَبَهَا ذَاكِرًا لِلَّهِ كُتِبَ لَهُ
بِكُلِّ حَبَّةٍ أَرْبَعُونَ حَسَنَةً وَ إِذَا قَلَبَهَا سَاهِيًا يَعْبَثُ بِهَا كُتِبَ لَهُ عِشْرُونَ حَسَنَةً

یکی از اصحاب امام موسی بن جعفر علیه السلام از ایشان روایت نموده که
فرمودند: شیعیان ما از چهار چیز بی نیاز نیستند سجاده ای که بر روی آن نماز
بنخوانند، انگشتری که آن را در انگشت دست بگذارد و مسواکی که با آن
مسواک کند و تسبیحی از طین قبر امام حسین علیه السلام که در آن سی و سه

دانه باشد، هرگاه می گرداند در حالیکه خداوند را ذکر می گوید برایش به هر دانه چهل حسنه نوشته می شود و هر گاه در حالی که ذکر نمی گوید برایش بیست حسنه نوشته می شود. (تهذیب الاحکام/ج ۶/ص ۷۵)

- ایمان و تسلیم و تبعیت

این سه عنصر، عوامل اصلی هدایت و سعادت در خطّ ائمه (علیه السلام) است. ما شیعیان، به امامت آنان ایمان داریم «مؤمن بکم» [۱۸]

و رجعت آنان در آخر الزّمان را باور کرده ایم «وَبِإِيَابِكُمْ مُوقِنٌ» [۱۹]

و با همه آیین‌ها و سنت‌های دینی آن را ابراز می‌کنیم و تسلیم و محض و تبعیت کامل نسبت به آنان داریم؛ چه در مرحله قبلی، چه در مرحله عملی: «وَقَلْبِي لِقَلْبِكُمْ سِلْمٌ، وَأَمْرِي لِأَمْرِكُمْ مُتَّبِعٌ». [۲۰]

این ایمان و تسلیم و تبعیت، عنصر دیگری را می‌طلبد به نام «نصرت». همان‌گونه که یاران امام حسین (علیه السلام) در کربلا به او ایمان داشتند و تسلیم فرمان و تابع حرکت امام بودند و با همه توان از آن حضرت دفاع کردند تا به فیض شهادت رسیدند، زائر حسینی در اربعین هم، همین مراتب و مراحل را ابراز می‌دارد و همه توان و امکانات خویش را در راه ائمه (علیه السلام) قرار می‌دهد، تا خداوند اذن دهد و دولت کریمه اهل بیت، با رهبری حضرت ولیّ عصر شکل گیرد: «وَنُصِرْتِي لَكُمْ مُعَدَّةً، حَتَّى يَأْذَنَ اللَّهُ لَكُمْ». [۲۱]

این که امروز یاری ما به این خاندان چگونه می‌تواند باشد، جای تامل و سخن بسیار دارد. کدام عمل، در راستای مواضع ائمه به شمار می‌آید؟ امکانات قابل عرضه ما برای «نصرت» چیست؟ زیرا با فقط با شعار «گوش به فرمان تویم» مشکلی حل نمی‌شود.

- اعلام مواضع

در زیارت جامعه کبیره، زیارت عاشورا و زیارت‌های دیگر، از جمله در همین زیارت اربعین، این تعبیر دیده می‌شود: «فَمَعَكُمْ مَعَكُمْ لَامَعَ عَدُوَّكُمْ»؛ [۲۲]

این یعنی داشتن موضع، اعلام موضع، پایداری بر سر موضع، همسو نشدن با دشمنان و حمایت از خطّ ائمه.

این «معیت» و همراهی با ائمه چگونه است؟ اگر امامان در عصر ما حضور داشتند، در جناح بندی‌های سیاسی در کدام جهت بودند؟ در مسائل بین‌المللی چه موضعی داشتند؟ با استکبار جهانی و صهیونیسم بین‌الملل و گروه‌های تکفیری و حکومت‌های مزدور بیگانه و حاکمان وابسته به استکبار چه برخوردی داشتند و نسبت به مسائلی همچون فلسطین چه موضعی می‌گرفتند؟ شناخت ما از ائمه، موضع آنان را به ما نشان می‌دهد.

خطّ ائمه، امروز هم جلوه‌ها و نمادهایی دارد؛ همچنان که خطّ دشمنانشان نیز، در اشکال گوناگون ظهور و بروز دارد. این فراز زیارت، باز هم تأکیدی بر تولی و تبری است.

- درود پایانی

پایان بخش زیارت، این فراز است: «صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ، وَعَلَىٰ أَرْوَاحِكُمْ
وَأَجْسَادِكُمْ، وَشَاهِدِكُمْ وَغَائِبِكُمْ،

وَمَا ظَهَرَ لَكُمْ وَبَاطِنَكُمْ، آمِينَ رَبَّ الْعَالَمِينَ». [۲۳]

در این فراز، اولاً در احترام و بزرگداشت آنان، «صلوات خدا» را بر آنان خواستار شده‌ایم، که برتر از درودهای ما بندگان است. ثانیاً درودهای الهی را نسبت به همه آنان و همه جوانب حیاتشان خواستار شده‌ایم؛ چه بر روح و جانشان، چه بر پیکرهای مطهرشان، چه بر آنان که هستند یا نیستند، چه ظاهر و چه باطن، که شامل امامان معصوم شهید (علیه‌السلام) نیز می‌شود که آمده‌اند و رفته‌اند، هم بر امام عصر که هم «ظاهر» است (هرچند از دید ما غایب است) و هم «شاهد» است. (هرچند ما او را نمی‌بینیم).

نتیجه‌گیری

زیارت اربعین، نوعی «تجدید میثاق» با امام حسین (علیه‌السلام) و اهل بیت و امامان معصوم (علیه‌السلام) است. ابراز وفاداری نسبت به آنان و راه و مرامشان، ابراز عداوت و برائت نسبت به قاتلان و دشمنان آنان، توبی و تبری، اعلام آمادگی برای جان فشانی در راه مقدس آنان، بیان مواضع و همبستگی با خطّ نورانی اهل بیت پیامبر، تبعیت و تسلیم و نصرت، شناخت چهره‌های حق و

باطل و رهبران «نور» و «نار» و مسئله جهاد و شهادت و خطّ ایثارگری در راه مکتب و عقیده، که دستاورد شناخت فلسفه عاشورا و قیام حسینی است.

این سرفصل‌ها در زیارت اربعین بازگویی می‌شود و زائر حسینی این باورها را از دل بر زبان جاری می‌کند، تا زمینه رسوخ قلبی و نمود اجتماعی آن فراهم آید.

توفیق الهی نصیبمان باد تا در اربعین حسینی، آن امام شهید را با این زیارتنامه زیبا و پرمعنا که آموزه حضرت صادق (علیه‌السلام) به شیعه است، در کنار حرم باصفایش زیارت و عرض ادب کنیم، آمین.

پی نوشت

۱. علامه مجلسی، محمدباقر، بحارالانوار، ج ۱۰۱، ص ۳۳۱.
۲. سید بن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۲، ص ۵۹۰.
۳. سید بن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۲، ص ۵۹۰.
۴. سید بن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۲، ص ۵۹۰.
۵. سید بن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۲، ص ۵۹۰.
۶. سید بن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۲، ص ۵۹۰.
۷. سید بن طاووس، اقبال الاعمال، ج ۲، ص ۵۹۰.

٨. سيد بن طاووس، اقبال الاعمال، ج ٢، ص ٥٩٠.
٩. سيد بن طاووس، اقبال الاعمال، ج ٢، ص ٥٩٠.
١٠. سيد بن طاووس، اقبال الاعمال، ج ٢، ص ٥٩٠.
١١. سيد بن طاووس، اقبال الاعمال، ج ٢، ص ٥٩٠.
١٢. سيد بن طاووس، اقبال الاعمال، ج ٢، ص ٥٩٠.
١٣. سيد بن طاووس، اقبال الاعمال، ج ٢، ص ٥٩٠.
١٤. سيد بن طاووس، اقبال الاعمال، ج ٢، ص ٥٩٠.
١٥. سيد بن طاووس، اقبال الاعمال، ج ٢، ص ٥٩٠.
١٦. سيد بن طاووس، اقبال الاعمال، ج ٢، ص ٥٩٠.
١٧. احزاب/سوره ٣٣، آيه ٣٣.
١٨. قمى، شيخ عباس، مفاتيح الجنان، ج ١، ص ٥٦٩.
١٩. شيخ طوسى، محمد بن حسن، مصباح المتهجد، ج ١، ص ٧٨٩.
٢٠. سيد بن طاووس، اقبال الاعمال، ج ٢، ص ٥٩١.
٢١. مشهدى، محمد بن جعفر، المزار الشريف، ج ١، ص ٥١٦.
٢٢. قمى، شيخ عباس، مفاتيح الجنان، ج ١، ص ٥٦٩.

٢٣. شيخ طوسي، محمد بن حسن، مصباح المتعجد، ج ١، ص ٧٨٩.